

Nro. 23.

**A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS AP. KIRÁLYNAR
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.**

Indult Bétsből, Pénteken September 18-ik napján
1807-ik éftendőben.

B é t s.

A' mi az időjárását illeti, ez itt olyan, mint kívánni lehet; a' nagy melegek elmulván, September olyan hives napokkal szolgál, hogy gyakran a' köpenyeget is elszenvedik kivált az aszszonyemberek. A' jól megért szálló már tsak a' szüretelőket várja. A' mi az idej szüretet illeti, mi szóról szóra magunkra alkalmaztathatjuk a' következő — „

„Frankfurti, Sept. első napján költ tudósítást: A' szüret a' hosszás meleg miatt az idén jobbkor véghez fog menni, mint másszor. A' szállómivések bizonyítása szerént az ideji bor, az 1783

Z

és 1766 bélieknél jobb, és az 1748 bélinél nem alább való fog lenni. Remélteni lehet tehát, hogy drágán fog menni, minthogy minden venni fogja, a' kinek pénze leszen, etc.

A' Mémoraból Aug. 16-ikán indúlt levelek szerént, a' Pruszizus Király még akkor is ott tartózkodott familiájával egyetemben, a' hova olyan tudós tással érkezett vala az Anglusoktól Garlike úr, hogy Koppenhága már az ő kezekre került vóna.

A' Török szélekről érkezett levelek szerént, még eddig ezek a' környülállások bizonyosok az ott folyó dolgokra nézve: A' Törökök és Szerviai's Orosz seregek között Jul. 14-kén Kopeniczában köttetett fegyvernyugvás' 5-ik pontja szerént, mindenik résznek szabadságában hagyatott volt akkór elkezdni a' hadakozást, mihelyest tetténd, tsak 5 vagy 6 órával tegyen a' fölöl jelentést. A' 4-ik pont szerént egyik résznek seregei is el nem távozhattak egy lépésnyire is a' fegyvernyugvának ideje alatt, azon helyekről, a' mellyen annak megkötetésekor állottak. —

Hogy az a' verekedés, a' mely ezen fegyvernyugvának a' Törökök által lett félbeszakasztása után Aug. 2-ikán nékiek magoknak is igen nagy vesztesékekkel véghez ment, megtettzik azoknak az Orosz és Szerviai sebeseknek nagy számokból, a' kik az olta Krassovában, Kurvigradban's másutt gyógyittatnak.

August. 20-kától fogva 25-ikéig fontos tanácskozások tartattak Belgradban, a' mellyekben a' Szerviai részről, Czerny György és két Szenátorok, az Orosz részről pedig Státustanátsos Rodofinikia.

váltak jelen. A' tanátskozás' tárgyai még titokban vannak.

Orosz Generális Michelson, hosszas betegeskedés után meghalt Oláh Országban.

Magyar Ország.

A' Bánátusból Nagy Betskerekről: — „Olyan tsapás érdeklé Augustus 30-dikán városunkat, a' melynél rettenetesebb alig érdekelhet egy népes lakhelyet. Éppen délutánni 3 órakor, midőn a' nap' leg hevesebben sütött, tűz támadván, alig telt 3 fertály óra benne, hogy ezen népes helységnek két harmad részét semmivé tette. Nyolcz száz legelső és legszébb házaikon kívül elégett a' Bégan lévő szép hid; a' Városháza az Archivummal; sok Tsürök, és Hambárok; minden Kameralis Épületek; a' Vármegye háza az Archivummal; a' Német és Ráciz iskolák. Egyszerre több helyeken lévén az égés lehetetlen volt akármit is menteni, még a' pinczék sem menthettek meg a' kalmár portékákat; mert az ajtókon, és ablakokon meggyulladtak a' szárazság miatt. Szerentsétlenségünkre mind széna kazalaink, mind a' gabonás asztagok már bé voltak hordva, 's így még a' jövődöbéli reménységünk is megemésztetete a' láng. Tsak a' két templom, úgy mint a' Catholicum és Ráciz templom, maradt ép ségben. A' só pajta is a' szél mentén kívül volt, azért meg is maradt. Vagynak sokan, kik a' rajtok való ruhán kívül semmit meg nem menthettek. Egyszóval elégett a' Ráciz főváros, és a' Német város. — Egy Czinczár' 12 ezrtendő s engedetlen rossz erkölcsű fiának ostoba iselekedete okozta a' szeren-

tsétlenséget, a' ki az apja istállójába rejtezve, ott egy puskaporra töltött kóts, vagy kótsi-puskát el-sütött, 's ez az úglátszva tsekély lobbanás tsinál-ta a' gyuladást. Hozzávetve valami 6 milli6 forin-tokra betsülik a' kárvallást. Azok a' részei égtek-el a' városnak, a' mellyek RácZ és Német városok-nak neveztettek. Minthogy a' szél délről észak-ra fújt és hajtotta a' lángot, ehez képpes a' nap-keletre és napnyugotra fekvő részek nem égtek-el. A' Kamara' hámbárja és a' sópajta is úgy esnek a' víz mellett, hogy a' szél nem tsapta rájok a' lángot, azért maradhattak-meg. Nyoltz ember égett oda. A' szánakozásra méltó elégett lakosok tsak azt tartották-meg, a' mi a' testjeken vólt. Már ezekre nézve valóságos könyörületességre in-dúlhat az emberi szív. Találtattak is a' kik ha-ladék nélkül való segedelmekre siettek nagy lelkü módon, önnön hibájok nélkül szeremsétlenné tett embertársaiknak. Lázár János és Augustin Etskai földesurak, kenyérrel, hussal, és zöld főze-lékkal segítették a' vásáros piatzon lévő színek alá szorúlt nyomorúltakat. Feles számú szomszéd helységek neveztetnek-meg, a' mellyeknek lako-saikat hasonló jóltévőségre indította ennek a' nagy tsapásnak irtóztatósága, a' melly néhány szempil-lantatok alatt ekképpen semmivé teszi a' leg jobb gazdákat, ekképpen megfosztja sok gondal és fá-radsággal szerzett vagyonaiktól, 's koldus botot ad sokaknak kezekbe.

Hadi Tudósítások.

A' Swéd réfzről ilyen hivatal szerént való

tudósítás által hirdettetett-ki Stralsundnak odahagyattatása: —

Pluggentienből Rügen szigetén, a fő hadi szállásról, Augustus 21-kén. Minekutánna a Stralsundi Magistrátus egy Követséget küldött a Királyhoz olyan alázatos kivánsággal, hogy a hadi fenyegetődző veszedelmek valahogy Stralsundnak falai mellől háríttassanak-el: projektáltatta ő Királyi Felsége a Frantzia fő vezérnek, hogy hirdessék Stralsundot neutrálisnak, 's ezen neutralitást mind két rész tartsa mind addig, valameddig a Swéd seregek Rügen szigetén, a Frantziák pedig Swéd Pomerániában megmaradnak: hanem az ellenség nem állott rá ezen projektumra. Ilyen környúlállások között, 's ezen okokra nézve, hogy Swétziának önnön bátorságára nézve a' ujjabb fegyveres seregeket Stralsundnak védelmezésére általfzállítani lehetetlen lévén, azt csak az abban lévő őrző sereggel tovább védelmezni haszon nélkül való dolog lett volna; 's minthogy továbbá még más felől a' Rügeni Hertzegségnek védelmeztetése hasonló fontos dolog volna: Gen. Adjutáns Báró Vegesackra bizta ő Felsége hogy tudakozná-meg a' Stralsundi Magistratustól és a' Polgároktól, hogy ha ő Felség minden segedelemmel védelmezni fogná a' várat, ők magok mennyire ajánlanák magokat, hogy abban részesülni fognának? vagy pedig, remélhetik-e, hogy mint magok kívánták, a' veszedelmek elháríttathatása végett égygyezésre léphetnek az ellenséggel? Megköszölvén a' Magistrátus és Polgárok nagy alázatossággal az ő Felsége hozzájuk való kegyes lehotsátkozását, az utolsó feltételt

választották, t. i. hogy az alkura való lépést fogják az ellenséggel megpróbálni, a' mellyen ő Felsége is kegyesen megnyugodván, a' Stralsundi erősséget a' Magistrátusnak és Polgároknak által adatta. A' magaznumok, eleség, és minden hadi készületek Rügen szigetére által szállítottak, a' melly közben a' Swéd őrzősereg egész 19 ikré és 20-dikra viradó éjjel fegyverben állott, olly véggel, hogy ha szintén eszébe vevén is az ellenség a' költöködést, fel találna támadni, vissza veretethessék. A' Király az egész két éjjel le nem szállott lova' hátáról. Aug. 19-ikén estvéli 10 órakor a' fegyveres seregek is hozzá fogtak a' szigetre való által evezéshez, a' melly akkor egész éjjel és a' következő napon is tartott. Az ott maradt ágyuk' lyukai bészégeztettek, tajgáik össze vagdaltattak. A' Király ő Felsége 20-dikban reggel még a' Stralsundi parton állva igazgatta a' dolgokat, a' honnan reggeli 7 órakor még egytzer elküldötte a' maga Gen. Adjutánsát Oberster Peyront a' Frantzia vezérhez a' Magistrátus Követeivel egyetemben, hogy annál kedvezőbb feltételeket nyerhessenek a' városra nézve. Ezen idő alatt minden seregeink hajókra ölték, a' melyekről szemléltük estvéli 8-tzadfél órakor, hogy az ellenség a' vár' két kapuin nyomul befelé. Az ellenséges sereg még tegnap délután is nagy szorgalmatossággal dolgozott az ostromsántzokon, mely Király' fő hadi szállása Lanken nevű úrnak Pluggentien nevű jóságában van, a' hova tegnapesive érkezett-meg."

A' Fr. Monitor így adja elő summásan Stralsundnak elfoglalását: —

„A' Swédek Királya, minekutánna olyan nyilatkoztatást tett volna, hogy magát Stralsundnak omladéka alá akarja temettetni, onnét siettséggel eltávozott, Kapitulatzió nélkül hagyván oda a' várost, a' melybe a' Frantziák befzálván, magokat annak birtokába helyheztették. Marschal Brüne parantsolatot adott ki, hogy a' várossal noha minden Kapitulatzió nélkül adattatott is fel, kimélléssel kelleffék bánni. Az ostromlásnak ideje alatt minden nap ujjabb meg-ujjabb egygyezésbéli projektomokat tétetett a' Swéd Király, de a' mellyek mind annyiszor ilyen váloszszal küldettettek vissza: Minthogy a' Király azon feltételekkel, a' mellyekben az ő nevében Gén. Essen megégygyezett vala, ellenkezőképpen tselekedett, erre nézve a' Frantziák ő véllé többé semmi alkudozásra botsátkozni nem akarnak, a' melyhezképpest ez a' Fejedelem, az övéivel egyetemben hajóra ülni, és a' várost a' győzedelmesnek szabad tettzésére bizni, jónak lenni ítélte.

Marschal Brüne Stralsundnak elfoglaltatása felől udósitván a' Neufchateli Hertzeget, summásan ekképpen fejezi ki magát: —

„Mi (a' Rügen és Stralsund között lévő) Danholm nevű szigetetskét az azon lévő 's azon nevű erősséggel egyetemben, részt szerént véletlen meglepés rész szerént erő által, elfoglalván, 600 Swédekot fogtunk-el; 14 ágyut és mozsarat nyertünk. A' Swéd Király 500 ágyut, 300,000 golyobist, 100,000 bombit, 200,000 font puskaport, és igen sok vas-rúdat hagyott Stralsundban.

Koppenhága ból Aug. 29-dikén. Még máig sem fordúlt itt semmi nevezetes verekedés elő

az apróbb verekedések minden napiak. Aug. 19-ikén 20 sebes Dánus hajós legényeket tett ki egy békességes zárfzlójú Anglus hajó a' partra, a' kikért tserében azon kereskedő Anglus hajónak Kapitányát és embereit kapta tollünk vissza, a' mellyet a' mi ágyus tsajkánk elfogtak vala.

Aug. 20-dikén reggeli negyedfél órakor egy Anglus Batteriának elfoglalására kiütött az örző sereg az Oberstlajtinánt Voigt vezérlése alatt a' városból, a' mely kiütésben neki a' part mellett az ágyus tsajkák is segittaégére mentek: hanem egy eltitkolt battériából kezdvén tüzelni az ellenség, igen heves ágyúztatást kellett ezen tsajkának ki állani, a' mely után magokat 6-todfél órakor visszavonták. Igen homályos lévén az idő 's a' miatt az ellenség' fekvését a' Dánusok nem szemlélhetvén, 's az ő lovasságok is, a' gabona le nem lévén aratva, a' gyalogságot jó móddal nem segíthetvén, Oberstl. Voigt is vissza vonta magát, 15 vagy 16 holtakból és 18 vagy 20 sebesekből álló veszteséssel, a' városba. A' Dánusoknak átallyában Aug. 20-dikáig, 4 fő tisztjek; 3 altisztjek, és 51 köz embereik sebesedtek-meg, egy altisztjek és 20 köz embereik estek-el.

Az Anglus vezér ilyen levelet küldött-bé a' Dánus vezérhez Gen. Peymanhoz: — „

„Koppenhága elől, Aug. 18-dikán 1807. Uram! el nem mellőzhetem, hogy a' magam és az Admirálisunk nevében kérjem Exc.íádat, hogy ezen városnak, a' melly rettenetes környülállások közé jutott, állapotját fontólja-meg. Ha ez a' város, a' melly Dániának fő várossa, a' Király, az egész Udvar, Országglószék, a' tudományok, 's kereske-

dés lakhelyek, a' melly minden rangú, nemű és idejű lakosokkal tele van, az ostrom irtóztatóságait ki akarja állani, egészzen semmivé fog tétettetni. Ha a' vivásra való rendelések egyfzsr a' tisztek eleibe kiadattatnak: nékiek azután nem lehet az eszközök vállogatásával tölteni az időt, hanem el kell foglalniok a' várost, úgy, a' mint hozzá juthatnak. Egy illy népes és gazdag városnak erőszak által való elvétettetése, a' lakosoknak és tulajdonosoknak semmivé való tétettetéseket fogja okozni. Előnkbe meghatározott rendelést adott Országglószékünk, hogy, ha Dánia nem akar véllünk barátságos egygyezésre lépni, szárazon vizen támadjuk-meg a' várost. Mi talám már kézzebbek vagyunk ennek elkezdésére, mint Exc.ád gondolja. Az Isten kedviért fontólja-meg az Úr hideg vérrel, hogy a' városnak veszedelmét, a' mellyet védelmezni akár az úr, nem inkább siettetni fogja é az ellentállás által, és hogy valyon ugyan a' jelen való körülállások között a' maga vitézségét (a' mellyet azonközben senki kétségsbe nem hoz) akarván megmutatni, nem fogja - é a' városnak semmivé való tétetődését okozni, a' mely minden ostromoltatásnak következése szokott lenni, s hogy végezetre mind ezeknek a' körülállásoknak nem fog-é a' Dánia hajós seregének és fegyveres házának elveszése lenni a' következése? pedig ezeket még mind el lehetne kerülni. Mi még eddig a' városon kívül találtató minden tulajdont épségben hagyunk. Azt] is tudja-meg az úr, hogy az én kezem között olly dolgok is találtatnak, a' mellyek a' Dánus nemzetre nézve igen nagy betsüek, és én eze-

ket mind ez ideig megtehették. A' környülállások sokáig nem maradhatnak ekképpen. Fontólják meg az urak, hogy néhány napoknak mitse-da következesek lehet. — „Az Ex.ád alázatos szolgája — „

„Cathcart.

Erre a' felkérő levélre rövid hanem megtagadó választ adván Peyman, elküldötte azt a' Dánus Koronahertzeghez, ilyen levéllel: — „Az ezen felkérésben előforduló tárgyak és fenyegetődzések ilyen környülállások között nem szokatlanok: hanem, ha azt gondólták, hogy éngem' ezek által felindítanak, megtaáltak magokat. — Meggyőződve lehet Királyi Hertzegség a' felől, hogy én köteleffégem szerént fogom magamat védelmezni, és hogy Koppenhágát külömben elnem foglalja az ellenség, ha csak rárohánás által erőtt nem veszen rajta. Azonlelzek, hogy megtarthassuk betsületünket, 's hogy úgy végezhessem életemet, mint illik egy vitez katonához és K. Hertzegséged hűséges szolgájához. Koppenhágában, Aug. 21-kén 1807. — „

„Peyman.

Frantzia Birodalom.

Végezete a' Belső Minister Cretet elődásának, a' mellyet a' Törvényhozó Gyűlésban a' Fr. Birodalom jelen való állapotjáról elmondott: —

„Tiz kanálisok, mellyek többire mind a' mostani Országoló Ház alatt kezdődtek-el, vannak munkában, és készűlnék szakadatlanúl. Az Ourégi kanális már kész egy negyed része híjján. A' St. Quentini, a' melly a' Sequana vizét a' Skaldis

vizével Párist Hollandiával özfzetsatolja, az előbb megnevezettel egyetemben 18 hónapok alatt egézfzen elkészülnek. Az úgy nevezett északi kanálishoz, a' melly a' Skaldist a' Rénussal, avvagy Belgiumot a' Rénusi Departamentumokkal özfzököti, hozzá fogtak. Az úgy nevezett Napoleon kanálissa, a' melly által a' Rodánus, Saone, és Rénus özsze kötötetvén, Fr. országnak leg nagyobb hofzfzát övedzi által, és az Eszaki tengert a' Közép tengerhez köti, minden pontjain tökéletesül.

„Tengeri kikötőhelyeink is mutathatnak új alkotmányokat; Antverpia vizfsza kapja régi fényességét, és tengeri készületeinknek közép pontjává válik. Most kezd a' Skaldis vizének ezen része 74 és 80 ágyus hadi hajókat hordozni a' hátán. Már néhány hajóink elkészültek itt és a' vízre botsáttatván, Vlieszingenhez vitettettek; most 14 hajók vannak még ugyan itt munkában. A' Vlieszingeni kikötőhely megnagyobbított, hogy egy hajós osztály megférhessen benni. A' Dünkircheni és Calaisi töltések ujra fel épittődtek. Cherburgnál két új bástyák emelkedtek fel két felől, előlről pedig a' Napoleon batteriája, a' mely a' mélységből hozattatott ki, védelmezi az öbölben nyúgvó hajókat a' szelek, és a' rajta kifzegeztetve lévő nagy és számos ágyuk által, az ellenség ellen. A' Rocheforti kikötőhelyben egy okos találmány és alkotmány által véghezvitett, hogy oda akármelly állapotjában a' tengernek, bé és onnan ki evezhessenek a' leg nagyobb kajók. —

„A' mezei munka is egygyik főbb tárgyát tette az Országlófszék' figyelmetellegének. Néhány tők és motsárok kifizárittatnak. A' nemzeti juh-

nyájokban a' leg finomabb szőrű fajták elváltozás nélkül megmaradtak, és a' jühpásztorok ezen betses állatok nevelésének mesterségére szorgalmatosan taníttatnak. A' méneseknek jó karbaváló állittatások is tökéletesül; 12 helyeken tartanak csödörök (ménlovak), a' mellyekben 900 darab ilyen féle leg szebb magállatok találtnak, a' mellyeket a' Császárság a' maga győzedelmeinek helyeken gyűjtött, és küldözött az országnak. Mindenek felett való módon előmenetelesíti pedig ezen dologhéli iparkodásunkat az a' vetélkedés, a' mellyet a' feltett jutalmak gerjesztettek a' magános gazdák között. A' mezei munkások arra buzdíttatnak egész igyekezettel, hogy szerteszélyel fekvő diribdarab földjeiket özsze tserélgessék, hogy a' sok közkertek és utak miatt ne kelljen olyan sok földet miveletlen hagyni, mint eddig. —

„A' kereskedés' állapotjára nézve törvényes könyv készül, a' melyben a' régi értelmes és jó rendelések a' mestani időkhez alkalmaztatván, ez által a' betsületes emberek szorgalmatoskodása védelmeztetni fog, 's a' tsalárd bankerotirozások (crida tsinálások) megakadályoztatódnak.

„A' kezmivesek' számára oskolák állittattak fel, a' hol ezek úgy szollván a' magok ábéczéjeiket fundamentomosan megtanulván, valósággal értsék azon mesterségeket, a' mellyeknek gyakorlását választják. Átsok, Kovátsok, 's minden egyéb kezmivesek megvethetik itt a' magok élelmek' fundamentomát; taníttatnak a' számvetésre, a' mivekhez szükséges rajzolatokra, 's nékiek kívánató Phisicára, Chemiára, a' mely tanulásközben sokak közülők a' katonáskodáshoz is kedvet kap-

nak, a' melynek az is lehet a' következése, hogy ha valaha még a' mi seregeinknek dítsóssege őket azon mézfűze lévő vidékekre hívná, a' hol a' mives kezek' dolgában fogyatkozás, és a' szorgalmatoskodás tsak tsirajában van, akkor azon katonáknak vezérjek, a' kik ezen oskolákból jöttek ki, olyan kezekre találna nállok, a' mellyek által elmésségének tsudáit megujjithatná, a' széles vizekre állandó hidakat tsináltathatna, városokat építhetné, s egész pusztá tartományokat más ábrázatba helyeztethetne, etc.

„A' bányász és vasmiv-oskolák, előmenetelen viragoznak; phisicai instrumentumoknak készítésekre ifiakat tanittat az Országlószék. Külső kereskedésünknek némely kútfejeik megfűntek ugyan, hanem más felé mások nyitak. Amerika nem várt vásárlásokat tett nállunk költsönképen, dohányért és egyéb oda való portékákért. Hétvétzia megszűnt vétélkezé társunk kereskedésének eszközpontja lenni; a' ki a' Sundtól fogva a' Hellespontusig nem talál egy kikötőhelyet, a' melly az ő hajóit bé botsalána. A' Török tengeröblök ismét a' mi portékáinkat kezdik vissza hívni. Mostani hadakozásunk tsak a' tengeri függetlenségért való hadakozás. Ezen függetlenséget igyekezte a' Császár minden békeffégekötéseinek fundamentomokká tenni, valamint hogy az ellenségeskedéseknek első indító okjok is annak megrontatása volt, etc. —

„A' Császár azt akarta, hogy az a' fő város, a' melly most a' világ' fő városává vált, külső tekintete által is feleljen meg ezen fényes tulajdonságnak. Ennek egygyik végén már tökéletesség-

re vitetett az Austerlitz-i híd, a' másik végén a' Jénai híd vétetett munkába. A' Vendome piatzán a' nagy armádja' tiszteletére határozottatott oszlop emelketik felfelé; a' Desaix oszlopa a' győzedelem' piatza közepét, a' Hautpoult oszlopa a' Wasgauri piatztot ékesítik. A' Törvényhozó Gyűlés háza még egy előpalotával (porticussal, pitvarral) neveltetik, a' melynek méltóságos volta a' törvények Szenteszentjét fogja jelenteni. Ezzel általellenben épül a' győzedelem temploma. Ezek között emelkedik fel az Uralkodónak udvara; a' mely szerént tehát a' thronus, az igazság és ditsőség közzé helyeztetődik. Az országban néhány Püspöki templomok és paloták helyreállítottak. A' Desaix temető sirja az Alpes hegyek tetején elkészülve, egy oldalról a' Frantzia birodalmat, más oldalról Olasz Országot szemléli; ezen sírhalom azt fogja észébe juttatni a' jöendő vilagnak, hogy a' két országok szabadsága akkor állította fel itt a' maga barátjának és fegyveres társának ezen emlékezetoszlopot, midőn ő azon győzedelem karjai között élni megazúnt, a' mely győzedelem ezen országoknak állapotjokat állandó lábra helyeztette. A' ritka mesterségek iskolája azon dolgozik, hogy a' jelen való Országlószék alatt törtéző nevezeteflégeket, mírványköre és vászonra ábrázolván, emlékezetbe helyeztesse.

„Egy közönséges Univerzitás felállítottásának plánuma hoszézas tanátskozásokra adott a' Státustanátsnak alkalmatosságot, a' melynek végrehajtását a' hadakozás még eddig meggátolta. A' Császár még tökéletesebben kidolgoztatni kívánja ezen plánomot. —

„Lyceumaink 35-től vannak, a' mellyekben 3000, 's ezek közzül 3700, nevéndékek, a' nemzeti nagy lelkiesség' jóváta által tápláltatnak és tanítottatnak. Tizenkét Törvényes iskoláinkban 2000 tanulók gyakorolják magokat a' törvényeknek tanulásában. Az is a' Császár akaratja továbbá, hogy az úgy nevezett Szép Tudományok is részt vegyenek a' mai világbéli nagyságra való törekedésből; hogy a' Frantzia nyelv, a' mely Europa' nyelvévé vált, ezt az elsőséget, a' maga tisztasága, ékeffége, 's a' kifejezéseknek az ujj tállományok által való szaporodás által, megtarthassa; hogy a' köz jó vélekedés az elmébéli talentoknak pallérozódásokat elősegélje, 's a' gonoszság' rágalmozása ellen védelmezze: hogy a' tudósok között éppen olly kevés szakadások talál-tassanak, mint a' Státusban politikai meghason-lások; hogy a' tudomány csak a' jó izléssel és jó erköltsök gyakorlásával való úzfzekaptsoltatásban találja-fel fundamentumát; hogy a' critica, hetsü-letes határok között tartózkodják, azért, hogy hasz-na lehessen; 's hogy azok az emberek, a' kiknek abban áll nemes hivataljok, hogy másokat taní-tsanak és világosittanak, megvessék a' köldult dí-tséretet, a' gyermeki ditsekedést, 's az olyan sze-rentsekeresést, a' melly csak egy nap szokott tar-tani.

„A' papságot a' mi illeti, egygyüttvéetve a' Hierarchiának minden rendű tagjai eránt egyenlő megelegedését nyilatkoztathatja az Országlófszék. Erköltsi tisztaság, kegyesség, türelem, nem ma-gános haszon keresés, 's kötelességeikben való buz-gó eljárás ékesitik őket. A' különbkülömb Isten-

tisztelati béli foglalatosságok olyan lában állanak, a' melly betsületekre szolgál a' papoknak. —

„A' mi az Izraelitákat illeti, ezek közűlné- melyek ellen panasz érkezett volt a' Rénusi Depártamentomokból. A' rosznak gyökerestül való kiirtatása végett azt a' plánomot formálta volt a' Császár, hogy egy részét ezen hit' sorsosainak, az egész gyülekezet egygyütt való munkálódása, 's az általa bévetetett valas' méltóságának befolyása által, szülje ujja. Az ő öfzfzehivattatott közönséges gyölések, politziai eszközöket intézett- el, és az ő nagy Sanhedrinnyek, a' milyentilysok századoktól fogva nem láttak a' 'Sidók, vallásbé- li köteleességeket mondott-ki, a' mellyek által vi- lágosan kinytlatkoztatta, hogy a' Mozes törvényei nemhogy hatalmat adnának a' 'Sidóknak arra, hogy valamely országnak lakosai lehefienek, a' nélkül, hogy ennak törvényeit köveffék, és az előljárokot megesmerjék, hanem inkább arra kö- telezi őket, hogy azon ország' rendtartásainak, a' mellyet hazájoknak választottak, engedelmes- kedjenek, 's annak védelmezésére legyvert fogja- nak. Nem soká meg fognak a' rendelések ha- tároztatni, a' mellyek ezen nagy munkát töké- letességre viszik, 's a' 'Sidó Istentisztelet' gyako- roltatásának régulákat szabnak. —

Beszédjét ilyen kifejezésekkel fejezte-bé a' Minister: — „Finanziánk leg bódogabb állapot- ban van: minden Európai Státusok között tsak Frantzia ország van papiros pénz nélkül; az ő kereskedése az elkerülhetetlen akadályok között is reménség által elevenítettett, és a' jövendőbé- li virágzás' tsiráját megtartotta magában; a' Fran- tzia fegyver Európának szélső határaitra vitetett; a' Frantzia befolyás a' Bosphoruson túl Ásiának szivéig kiterjesztetett; az ország bélső részein leg jobb rend uralkodik; 's a' hadakozásnak egész terhe és minden népek gyűlölsége, Angliának nyá- kában maradott — mind ezek a' múlt esztendő gyümöltsei, 's a' jövendőnek reménsége.“